

Економічні науки

УДК 338.48-6: 615.8

Полчанінова Ірина Леонідівна

кандидат економічних наук,

доцент кафедри туризму і готельного господарства

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова

Полчанинова Ирина Леонидовна

кандидат экономических наук,

доцент кафедры туризма и гостиничного хозяйства

Харьковский национальный университет городского хозяйства

имени А. Н. Бекетова

Polchaninova Irina

PhD, Associate Professor of the

Department of Tourism and Hospitality Management

O. M. Beketov National University of Urban Economy

Лохман Владислав Вячеславович

магістрант

Харківського національного університету міського господарства

імені О. М. Бекетова

Лохман Владислав Вячеславович

магистрант

Харьковского национального университета городского хозяйства

имени А. Н. Бекетова

Lohman Vladislav

Masters of the

O. M. Beketov National University of Urban Economy

**ФУНКЦІОНАЛЬНО-ЛОГІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ
ПІДПРИЄМСТВ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО КОМПЛЕКСУ В
УКРАЇНІ**

**ФУНКЦИОНАЛЬНО-ЛОГИЧНОЕ МОДЕЛИРОВАНИЕ РАЗВИТИЯ
ПРЕДПРИЯТИЙ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО КОМПЛЕКСА В
УКРАИНЕ**

**FUNCTIONAL-LOGIC MODELING OF DEVELOPMENT OF
ENTERPRISES OF SANATORIUM-RESORT COMPLEX IN UKRAINE**

Анотація. Подано сутнісне розуміння санаторно-курортного комплексу та моделі його розвитку. Обґрунтовано концептуальний підхід до формування моделі розвитку санаторно-курортного комплексу, яка уможлиблює досягнення ефективної взаємодії територіальних елементів із зовнішнім середовищем.

Ключові слова: санаторно-курортний комплекс, розвиток, модель розвитку, функціонально-логічне моделювання.

Аннотация. Подано сущностное понимание развития санаторно-курортного дела и модели его развития. Обоснованно концептуальный подход к формированию модели развития санаторно-курортного комплекса, что делает возможным достижение эффективного взаимодействия территориальных элементов с внешней средой.

Ключевые слова: санаторно-курортный комплекс, развитие, модель развития, функционально-логическое моделирование.

Summary. An essential understanding of the development of the sanatorium-resort business and the model of its development are given. The conceptual approach to the formation of a model for the development of a sanatorium and resort complex is justified, which makes it possible to achieve effective interaction of territorial elements with the external environment.

Key words: sanatorium and resort complex, development, development model, functional-logic modeling.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасні санаторно-курортні підприємства функціонують в умовах постійної зміни внутрішніх та зовнішніх факторів розвитку, тому саме можливості адекватно і своєчасно реагувати на ці зміни й підтримувати відповідність між внутрішнім економічним потенціалом і зовнішнім середовищем визначають рівень адаптації підприємств та результативність їх діяльності. Саме розвиток є передумовою ефективного функціонування всіх підсистем санаторно-курортної справи, а також основою досягнення стратегічних цілей даної галузі. Разом з тим сучасна практика свідчить, що визначенню та вирішенню проблем розвитку не приділяється необхідної уваги при прийнятті управлінських рішень на підприємствах санаторно-курортної галузі.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблеми розвитку на макро- та мікрорівнях розглянуто в наукових працях вітчизняних і зарубіжних вчених, а саме: Г.В. Сдасюк, А.Д. Урсул, А.Г. Барановського, Є.І. Глушенкова тощо. Наукова методологія дослідження проблем розвитку санаторно-курортної справи сформувалась під впливом концепцій теорії управління, яку висвітлено в наукових працях М. Боруцака, В.П. Герасенко, М. В. Губко, О.І. Сердюкової. Однак незважаючи на велику кількість досліджень з даної проблематики, в даний час відсутня економічно обґрунтована модель розвитку санаторно-курортної справи, особливо в розрізі окремих регіонів. Зміни, що відбуваються в соціально-економічних детермінантах на територіях санаторно-курортної спеціалізації, їх орієнтація в напрямку розвитку ставлять нові завдання, які, в свою чергу, вимагають організаційно-економічного обґрунтування, що і стало підставою для проведення даного дослідження.

Метою статті є формування моделі розвитку регіонального санаторно-курортного комплексу на рівні функціонально-логічного моделювання.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. В даний час цілями державної політики в області розвитку туризму і санаторно-курортної справи в рамках реалізації «Стратегії розвитку туризму і курортів на 2016 - 2020 роки» є створення умов для забезпечення сталого розвитку сфери туризму, перетворення її у високорентабельну, інтегровану у світовий ринок галузь, що зможе стати вагомим чинником прискорення економічного зростання, підтримки зайнятості, структурної модернізації економіки, наповнення бюджетів всіх рівнів [1].

Санаторно-курортний комплекс розглядається науковцями в двох аспектах: як підвид соціально-економічної системи; як самостійний вид територіальних систем [2, 3]. Систематизація та аналіз робіт зарубіжних і вітчизняних вчених дозволили запропонувати авторський підхід до розуміння санаторно-курортного комплексу як самостійного виду бізнесу, спрямованого на здійснення екологічної і соціально-економічної діяльності на конкретній території.

На побудові механізмів, моделей всіляких об'єктів і суб'єктів, з точки зору системного підходу, часто базуються будь-які методи наукових досліджень. У теорії це застосування сутнісних моделей, а в практичному аспекті використання конкретної функціональної, логічної моделі, що дозволяє вносити коригувальні заходи, пов'язані, наприклад, з раціональним використанням ресурсної бази територіальної системи. Причому, в логічну модель можуть бути закладені як певний комплекс економічних, соціальних, управлінських, інституційних, матеріально-технічних, виробничих та інших параметрів, так окремі структурні елементи.

Основою розвитку санаторно-курортної справи є наявність природних або соціокультурних ресурсів на конкретній території [4]. Оскільки об'єктом дослідження курортології є унікальні території, що вимагають контролю за використанням та споживанням екологічного, економічного та соціального потенціалів, санаторно-курортна справа повинна мати організовану форму і відповідати певним моделям.

Будь-яка модель може виступати своєрідною копією реальних об'єктів, отже, словосполучення «модель розвитку» має відобразити ті основні властивості, які в повній мірі притаманні самому об'єкту моделювання, тобто санаторно-курортному комплексу на певній території.

Існуючі моделі розвитку туризму та санаторно-курортного комплексу з'явилися як реакція на «неприборканий ріст туристичного сектора» і на вплив цього зростання на розвиток санаторно-курортної справи, включаючи екологічні та соціальні аспекти [5]. Аналіз зростання санаторно-курортного комплексу за допомогою побудови моделей носили в основному оптимізаційний характер, оцінюючи окремо:

- санаторно-курортні ресурси,
- попит на лікувальні та оздоровчі послуги,
- розвиток і розміщення санаторно-курортних зон,
- формування системи санаторно-курортних пересувань,
- моделювання резервування санаторно-курортних послуг.

В якості основи для розробки моделі розвитку санаторно-курортної справи пропонується комплексний підхід як інструмент об'єднання і систематизації факторів впливу на процес управління і досягнення цілей. Об'єднання основних складових розвитку санаторно-курортного комплексу дозволяє здійснювати системний підхід до розробки і реалізації цільових програм і проектів, без якого основні цілі розвитку представляються важкодосяжним.

Розгляд розвитку санаторно-курортного комплексу як системи, а також специфічні особливості його організації, зумовили необхідність розробки функціонально-логічної моделі, в складі якої можна виділити: підготовчий блок; блок формування; блок функціонування (рисунок 1).

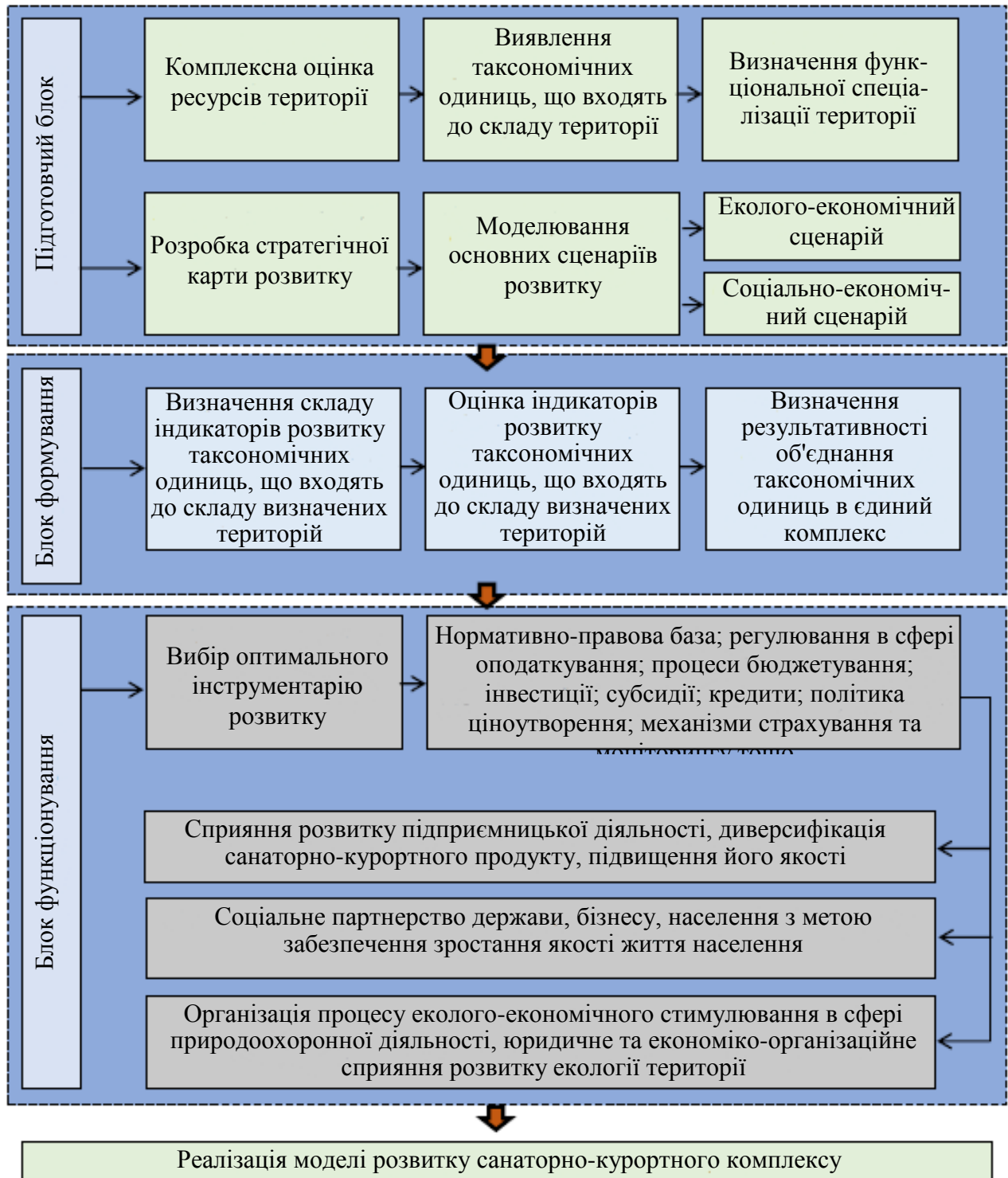

Рис. 1. Функціонально-логічна модель розвитку санаторно-курортного комплексу (регіональний аспект) (авторська розробка)

В рамках підготовчого блоку відбувається комплексна оцінка ресурсів для розвитку санаторно-курортної справи на регіональному рівні і виявлення на основі отриманих даних окремих районів (регіонів), які можуть бути включені до складу формованого рекреаційного комплексу, з наступним визначенням його функціональної спеціалізації.

Підготовка плану заходів щодо розробки і реалізації концепції розвитку санаторно-курортної справи здійснюється в процесі формування стратегічної карти і моделювання на її основі основних сценаріїв розвитку.

Зміст блоку формування в функціонально-логічній моделі розвитку полягає у визначенні складу індикаторів стійкості розвитку окремих складників, що входять до складу санаторно-курортного комплексу, їх оцінки та визначення на основі отриманих даних результативності об'єднання даних складників в єдину систему.

Реалізація блоку функціонування здійснюється за допомогою вибору оптимального інструментарію розвитку, розробкою нормативно правового забезпечення з метою:

- сприяння розвитку підприємницької діяльності,
- диверсифікація рекреаційного продукту, підвищення його якості;
- розширення соціальної взаємодії між державними та підприємницькими структурами, населенням з метою забезпечення зростання якості життя населення;
- еколого-економічного стимулювання природоохоронної діяльності, правового та організаційного забезпечення екологічної діяльності в межах певної території.

Висновки. Розроблена за підсумками проведеного дослідження модель розвитку санаторно-курортної справи дозволяє сформувати теоретичні та практичні механізми, метою яких є забезпечення необхідного рівня розвитку даного сектору туристської індустрії. Реалізація розробленої моделі розвитку санаторно-курортного комплексу дозволить надавати цілеспрямований вплив на внутрішню середу

територіальних елементів, організацію санаторно-курортної і супутньої їй діяльності, спрямованої на отримання бажаного результату в процесі ефективної взаємодії територіальних елементів із зовнішнім середовищем (з контрагентами, найманими працівниками, державою, в рамках чинного нормативно-правового регулювання). Закладений в моделі розвитку санаторно-курортної справи комплекс заходів організаційного, інфраструктурного та інституційного характеру повинен забезпечити умови для розвитку всього ресурсного потенціалу санаторно-курортної сфери України.

Література

1. Стратегія розвитку туризму і курортів. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2017 р. № 168-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-%D1%80>
2. Oborin M. S. Some approaches to strategic planning of development of the regional therapeutic resort complex / M.S. Oborin, A. V. Plotnikov, E. R. Mingazinova, N. V. Frolova, E. V. Vladimirskiy, A. P. Kayachev // *Life Science Journal*. – 2014. – № 12(12s). – P. 660–663.
3. Мигалина Ю. Ю. Розвиток санаторно-курортної справи в Україні [Електронний ресурс] / Ю. Ю. Мигалина // *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. 2011. – Випуск III (43). – Режим доступу: http://tourlib.net/statti_ukr/mygalyna2.htm
4. Ведмідь Н. І. Перспективи розвитку санаторно-курортних і оздоровчих підприємств України / Н. І. Ведмідь // *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. – 2012. – № 7 (178). – С. 47–55.
5. Бекірова С. Е. Теоретичні засади економічного регулювання розвитку санаторно-курортного комплексу / С. Е. Бекірова // *Науковий вісник : фінанси, банки, інвестиції*. – 2012. – № 1 (14). – С. 79–82.